

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 14. joulukuuta 2020
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2018/0136 (COD)

9980/1/20
REV 1

CADREFIN 186
RESPR 48
POLGEN 129
FIN 518
CODEC 700
PARLNAT 135

SÄÄDÖKSET JA MUUT VÄLINEET

Asia: Neuvoston ensimmäisessä käsittelyssä vahvistama kanta EUROOPAN
PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEN antamiseksi yleisestä
ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi
- Neuvosto hyväksynyt 14 päivänä joulukuuta 2020

**EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON
ASETUS (EU) 2020/...,**

annettu ... päivänä ...kuuta ...,

yleisestä ehdollisuusjärjestelmästä unionin talousarvion suojaamiseksi

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 322 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

ottavat huomioon Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 106 A artiklan,

ottavat huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksessä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottavat huomioon tilintarkastustuomioistuimen lausunnon¹,

noudattavat tavallista lainsäätämisyksitystä²,

¹ EUVL C 291, 17.8.2018, s. 1.

² Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu 4. huhtikuuta 2019 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä), ja neuvoston ensimmäisen käsittelyn kanta, vahvistettu 14. joulukuuta 2020 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä). Euroopan parlamentin kanta, vahvistettu ... (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä).

sekä katsovat seuraavaa:

- (1) Unioni perustuu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 2 artiklassa vahvistettuihin arvoihin, joita ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Kuten SEU 2 artiklassa todetaan, nämä ovat jäsenvaltioille yhteisiä arvoja yhteiskunnassa, jolle on ominaista moniarvoisuus, syrjimättömyys, suvaitsevaisuus, oikeudenmukaisuus, yhteisvastuu sekä naisten ja miesten tasa-arvo.
- (2) Eurooppa-neuvosto totesi 21 päivänä heinäkuuta 2020 antamissaan päätelmissä, että unionin taloudellisia etuja on suojattava perussopimusten yleisten periaatteiden, erityisesti SEU 2 artiklassa määrättyjen arvojen mukaisesti. Se myös korosti unionin taloudellisten etujen suojaamisen tärkeyttä ja oikeusvaltioperiaatteen kunnioittamisen merkitystä.

- (3) Oikeusvaltioperiaate edellyttää, että julkinen valta toimii lainsäädännön asettamissa rajoissa demokratiaa ja perusoikeuksien kunnioittamista koskevien arvojen mukaisesti, kuten Euroopan unionin perusoikeuskirjassa, jäljempänä 'perusoikeuskirja', ja muissa sovellettavissa välineissä määrätään, ja että julkinen valta on riippumattomien ja puolueettomien tuomioistuinten valvonnassa. Oikeusvaltioperiaate edellyttää erityisesti, että noudatetaan laillisuuden periaatetta¹, joka merkitsee läpinäkyvää, vastuuvollista, demokraattista ja moniarvoista lainsäädäntöprosessia, sekä oikeusvarmuuden², toimeenpanovallan käyttäjien mielivaltaisuuden kiellon³, riippumattomien ja puolueettomien tuomioistuinten takaaman tehokkaan oikeussuojan, mukaan lukien oikeussuojan saatavuus⁴, sekä vallanjaon⁵ periaatteita⁶.

¹ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 29.4.2004, CAS Succhi di Frutta, C-496/99 P, ECLI:EU:C:2004:236, 63 kohta.

² Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 12.11.1981, Amministrazione delle finanze dello Stato v. Srl Meridionale Industria Salumi ym., Ditta Italo Orlandi e Figlio ja Ditta Vincenzo Divella v. Amministrazione delle finanze dello Stato, yhdistetyt asiat 212–217/80, ECLI:EU:C:1981:270, 10 kohta.

³ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 21.9.1989, Hoechst, yhdistetyt asiat 46/87 ja 227/88, ECLI:EU:C:1989:337, 19 kohta.

⁴ Unionin tuomioistuimen tuomio 27.2.2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses v. Tribunal de Contas, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, 31, 40–41 kohta; unionin tuomioistuimen tuomio 25.7.2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, 63–67 kohta.

⁵ Unionin tuomioistuimen tuomio 10.11.2016, Kovalkovas, C- 477/16, ECLI:EU:C:2016:861, 36 kohta; unionin oikeusistuimen tuomio 10.11.2016, PPU Poltorak, C- 452/16, ECLI:EU:C:2016:858, 35 kohta; ja unionin tuomioistuimen tuomio 22.12.2010, DEB, C-279/09, ECLI:EU:C:2010:811, 58 kohta.

⁶ Komission tiedonanto "Uusi EU:n toimintakehys oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi" (COM(2014)0158 final), liite I.

- (4) Kööpenhaminassa vuonna 1993 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa hyväksytyt liittymisehdot, joita vahvistettiin Madridin Eurooppa-neuvostossa vuonna 1995, ovat keskeiset ehdot, jotka ehdokasvaltion on täytettävä tullakseen unionin jäsenvaltioksi. Kyseiset ehdot on nykyään kirjattu SEU 49 artiklaan.
- (5) Kun ehdokasmaasta tulee jäsenvaltio, se liittyy oikeudelliseen rakennelmaan, joka nojautuu perustavanlaatuihin lähtökohtaan, jonka mukaan kukin jäsenvaltio jakaa kaikkien muiden jäsenvaltioiden kanssa – ja tunnustaa sen, että nuo muut jäsenvaltiot jakavat sen kanssa – lukuisia yhteisiä arvoja, joihin unioni perustuu, kuten SEU 2 artiklassa todetaan. Tämä lähtökohta merkitsee sitä – ja perustelee sen –, että jäsenvaltioiden välillä vallitsee keskinäinen luottamus siihen, että kyseiset arvot tunnustetaan ja että näin ollen kyseiset arvot täytäntöön panevaa unionin oikeutta noudatetaan¹. Jäsenvaltioiden lakien ja käytäntöjen olisi edelleen oltava unionin perustana olevien yhteisten arvojen mukaisia.
- (6) Vaikka unionin arvojen kesken ei olekaan hierarkiaa, oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on keskeisellä sijalla, jotta voidaan suojata muita unionin perustana olevia arvoja, kuten vapautta, demokratiaa, tasa-arvoa ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on erottamattomasti sidoksissa demokratian ja perusoikeuksien kunnioittamiseen. Ilman oikeusvaltioperiaatteen noudattamista ei voi olla demokratiaa eikä perusoikeuksien kunnioittamista, ja päinvastoin.

¹ Lausunto 2/13, EU:C:2014:2454, 168 kohta.

- (7) Kun jäsenvaltiot toteuttavat unionin talousarviota, mukaan lukien varat, jotka on osoitettu neuvoston asetuksella (EU) 2020/...¹⁺ perustetusta Euroopan unionin elpymisvälineestä taikka unionin talousarviosta taattavista lainoista ja muista välineistä, oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen on talousarvion toteuttamistavasta riippumatta keskeinen ennakoedellytys sille, että talousarviota toteutetaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 317 artiklassa vahvistettujen moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti.
- (8) Jäsenvaltiot voivat varmistaa moitteettoman varainhoidon toteutumisen ainoastaan sillä edellytyksellä, että viranomaiset toimivat lakien mukaisesti, että tutkinta- ja syyttäväviranomaiset käsittelevät tehokkaasti petostapaukset, mukaan lukien veropetokset, verovilppi, korruptio, eturistiriidat tai muut lainrikkomiset, ja että viranomaisten, myös lainvalvontaviranomaisten, mielivaltaiset tai laittomat päätökset voidaan saattaa riippumattomien tuomioistuinten ja Euroopan unionin tuomioistuimen tehokkaan valvonnan kohteeksi.

¹ Neuvoston asetus (EU) 2020/..., annettu ... päivänä ...kuuta ..., Euroopan unionin elpymisvälineen perustamisesta covid-19-kriisin jälkeisen elpymisen tukemiseksi (EUVL L ...).

⁺ Virallinen lehti: lisätään tekstiin asiakirjassa ST 9971/20 (2020/0111(NLE)) olevan asetuksen numero ja vastaavaan alaviitteeseen numero ja päivämäärä sekä EUVL-viite.

- (9) Oikeuslaitoksen riippumattomuus ja puolueettomuus olisi taattava aina, ja tutkinta- ja syyttäväviranomaisten olisi voitava hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti. Oikeuslaitokset sekä tutkinta- ja syyttäväviranomaiset olisi varustettava riittävillä taloudellisilla ja henkilöresursseilla sekä menettelytavoilla, jotta ne voivat toimia tuloksellisesti ja tavalla, joka täysimääräisesti kunnioittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, puolustuksen oikeuksien kunnioittaminen mukaan lukien. Lopulliset tuomiot olisi pantava täytäntöön tehokkaasti. Kyseiset edellytykset ovat vähimmäistae sellaisia laittomia ja mielivaltaisia viranomaispäätöksiä vastaan, jotka voisivat vahingoittaa unionin taloudellisia etuja.
- (10) Oikeuslaitoksen riippumattomuus edellyttää erityisesti sitä, että asianomainen lainkäyttöelin voi hoitaa sekä asiaankuuluvien sääntöjen mukaan että käytännössä lainkäyttötehtävänsä täysin itsenäisesti, niin että se ei ole hierarkkisessa tai alisteisessa suhteessa mihinkään tahoon eikä ota vastaan määräyksiä tai ohjeita miltään taholta, ja on siis suojattu sellaisilta ulkopuolisilta toimenpiteiltä tai painostuksilta, jotka voivat vaarantaa sen jäsenten päätöksenteon riippumattomuuden ja vaikuttaa heidän ratkaisuihinsa. Riippumattomuuden ja puolueettomuuden takeet edellyttävät sellaisten sääntöjen olemassaoloa, jotka koskevat muun muassa elimen kokoonpanoa, nimitystä ja toimikauden kestoa sekä perusteita, jotka koskevat elimen jäsenten jääviyttä ja erottamista, ja joiden perusteella yksityisten perustellut epäilyt siltä osin, onko kyseinen elin täysin ulkopuolisen vaikutusvallan ulottumattomissa, ja siltä osin, onko se täysin puolueeton vastakkain oleviin intresseihin nähden, voidaan sivuuttaa.

- (11) Sen lisäksi, että oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on keskeistä paitsi unionin kansalaisten kannalta, se on sitä myös yritystoimintaan liittyvien aloitteiden, innovoinnin, investointien, taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden sekä sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta, sillä sisämarkkinat kukoistavat parhaiten siellä, missä oikeudellinen ja institutionaalinen kehys on vankka.
- (12) SEU 19 artiklan, jossa SEU 2 artiklassa vahvistettu oikeusvaltion arvo konkretisoituu, mukaan jäsenvaltioiden on taattava tehokas oikeussuoja unionin oikeuteen kuuluvilla aloilla, myös silloin, kun on kyse unionin talousarvion toteuttamisesta. Pelkästään se, että unionin oikeuden noudattamisen varmistamiseksi on olemassa tehokas tuomioistuinvalvonta, kuuluu erottamattomana osana oikeusvaltioon ja edellyttää riippumattomia tuomioistuimia¹. Kuten perusoikeuskirjan 47 artiklan toisessa kohdassa vahvistetaan, on ensisijaisen tärkeää suojata tuomioistuinten riippumattomuus². Näin on erityisesti silloin, kun tuomioistuin valvoo sellaisten toimenpiteiden, sopimusten tai muiden instrumenttien pätevyyttä, joista aiheutuu julkisia menoja tai velkoja, muun muassa julkisten hankintamenettelyjen yhteydessä, jotka nekin voidaan saattaa tuomioistuinten käsiteltäväksi.
- (13) Näin ollen oikeusvaltioperiaatteen noudattaminen ja unionin talousarvion tehokas toteuttaminen moitteettoman varainhoidon periaatteiden mukaisesti ovat selvässä yhteydessä toisiinsa.

¹ Asia C-64/16, 32–36 kohta.

² Asia C-64/16, 40–41 kohta.

- (14) Unioni on kehittänyt erilaisia välineitä ja prosesseja, joilla edistetään oikeusvaltioperiaatetta ja sen soveltamista, mukaan lukien taloudellinen tuki kansalaisjärjestöille, eurooppalainen oikeusvaltiomekanismi ja EU:n oikeusalan tulostaulu, ja joiden avulla unionin toimielimet reagoivat tehokkaasti oikeusvaltioperiaatteen rikkomiseen rikkomusmenettelyjen ja SEU 7 artiklassa määrätyn menettelyn avulla. Tässä asetuksessa säädetty mekanismi täydentää näitä välineitä suojaamalla unionin talousarviota oikeusvaltion periaatteiden rikkomisilta, jotka vaikuttavat sen moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen.
- (15) Oikeusvaltion periaatteiden rikkomiset ja erityisesti ne, jotka haittaavat viranomaistoiminnan asianmukaisuutta ja tehokasta tuomioistuinvalvontaa, voivat vahingoittaa vakavasti unionin taloudellisia etuja. Tämä koskee oikeusvaltion periaatteiden yksittäisiä rikkomistapauksia ja vielä enemmän laajalle levinnyttä rikkomista tai rikkomisia, jotka johtuvat viranomaisten toistuvista käytännöistä tai laiminlyönneistä taikka tällaisten viranomaisten toteuttamista yleisistä toimenpiteistä.

- (16) Oikeusvaltion periaatteiden rikkomisen toteaminen edellyttää, että komissio tekee jäsenvaltion tilanteesta perusteellisen laadullisen arvioinnin. Kyseisen arvioinnin olisi oltava objektiivinen, puolueeton ja oikeudenmukainen, ja siinä olisi otettava huomioon asiaankuuluvat tiedot käytettävissä olevista lähteistä ja tunnustetuista instituutioista, mukaan lukien Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiot, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen kertomukset, komission oikeusvaltiota koskeva vuosikertomus ja EU:n oikeusalan tulostaulu, Euroopan petostentorjuntaviraston (OLAF) ja tapauksen mukaan Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) kertomukset sekä päätelmät ja suositukset, joita tuottavat asiaankuuluvat kansainväliset järjestöt ja verkostot, mukaan lukien Euroopan neuvoston elimet kuten Euroopan neuvoston lahjonnan vastainen valtioiden ryhmä (GRECO) ja Venetsian komissio, erityisesti sen luettelo oikeusvaltion arviointiperusteista, sekä Euroopan korkeimpien oikeuksien ja tuomarineuvostojen verkostot. Komissio voisi tarvittaessa kuulla Euroopan unionin perusoikeusvirastoa ja Venetsian komissiota perusteellisen laadullisen arvioinnin valmistelua varten.

- (17) Tämän asetuksen mukaiset toimenpiteet ovat tarpeen erityisesti tapauksissa, joissa unionin talousarvion tehokkaampi suojaaminen ei ole mahdollista unionin lainsäädännössä säädettyjen muiden menettelyjen avulla. Unionin rahoituslainsäädännössä ja sovellettavissa alakohtaisissa ja varainhoitoa koskevissa säännöissä säädetään erilaisista mahdollisuuksista suojata unionin talousarviota, mukaan lukien maksuajan kulumisen keskeyttäminen ja maksujen keskeyttäminen tai rahoitusoikaisut, jotka liittyvät sääntöjenvastaisuuksiin tai vakaviin puutteisiin hallinto- ja valvontajärjestelmissä. Olisi määritettävä, mitä toimenpiteitä oikeusvaltion periaatteiden rikkomisen tapauksessa toteutetaan ja millaista menettelyä noudattaen tällaiset toimenpiteet hyväksytään. Tällaisiin toimenpiteisiin olisi kuuluttava maksujen ja sitoumusten keskeyttäminen, erien maksamisen keskeyttäminen tai lainojen ennaikainen takaisinmaksu, jo hyväksytyjen sitoumusten rahoituksen vähentäminen sekä kielto tehdä uusia sitoumuksia varojen saajien kanssa tai tehdä uusia sopimuksia unionin talousarviosta taattavista lainoista tai muista välineistä.
- (18) Toteutettavista toimenpiteistä päätettäessä olisi noudatettava suhteellisuusperiaatetta, ja tällöin olisi erityisesti otettava huomioon tilanteen vakavuus; aika, joka on kulunut asiaankuuluvan moitittavan menettelyn alkamisesta; moitittavan menettelyn kesto ja toistuvuus; tahallisuus; asianomaisen jäsenvaltion yhteistyön taso oikeusvaltion periaatteiden rikkomisten lopettamiseksi; sekä vaikutukset unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisiin etuihin.

- (19) On olennaisen tärkeää, että lopullisten varojen saajien ja edunsaajien oikeutetut edut turvataan asianmukaisesti, kun oikeusvaltion periaatteiden rikkomisten tapauksessa hyväksytään toimenpiteitä. Kun komissio käsittelee toimenpiteiden hyväksymistä, sen olisi otettava huomioon niiden lopullisiin varojen saajiin ja edunsaajiin kohdistuvat mahdolliset vaikutukset. Kun otetaan huomioon, että yhteistyöhön perustuvassa hallinnoinnissa komission jäsenvaltioille suorittamat maksut ovat laillisesti riippumattomia kansallisten viranomaisten edunsaajille suorittamista maksuista, tämän asetuksen mukaisten asianmukaisten toimenpiteiden ei olisi katsottava vaikuttavan edunsaajille tarkoitettuihin maksuihin osoitettavan rahoituksen saatavuuteen sovellettavissa alakohtaisissa ja varainhoitoa koskevissa säännöissä vahvistettujen maksumääräaikojen mukaisesti. Tämän asetuksen nojalla hyväksytyt päätökset ja velvoitteet suhteessa tässä asetuksessa säädettyihin lopullisiin varojen saajiin tai edunsaajiin ovat osa sovellettavaa unionin lainsäädäntöä yhteistyössä hallinnoitavan rahoituksen täytäntöönpanon osalta. Jäsenvaltioiden, joita toimenpiteet koskevat, olisi raportoitava säännöllisesti komissiolle velvoitteidensa noudattamisesta lopullisia varojen saajia tai edunsaajia kohtaan. Komission olisi voitava tarkistaa sovellettavissa alakohtaisissa ja varainhoitoa koskevissa säännöissä vahvistettujen, edunsaajia kohtaan olemassa olevien makuvelvoitteiden noudattamista koskevan raportoinnin avulla, että tämän asetuksen nojalla hyväksytyt päätökset eivät vaikuta millään tavalla, eivät suoraan eivätkä välillisesti, sovellettavien alakohtaisten ja varainhoitoa koskevien sääntöjen mukaisesti suoritettaviin maksuihin.

Lopullisten varojen saajien ja edunsaajien suojan parantamiseksi komission olisi annettava tietoja ja ohjausta verkkosivuston tai internetportaalin kautta ja tarjottava riittävät työkalut, joiden avulla komissiolle voidaan ilmoittaa kaikista tapauksista, joissa on rikottu valtiollisten elinten ja jäsenvaltioiden lainmukaista velvoitetta jatkaa maksuja sen jälkeen, kun toimenpiteitä on hyväksytty tämän asetuksen nojalla. Komission olisi tällaisten tietojen perusteella tarkistettava, onko sovellettavia sääntöjä ja erityisesti Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2020/...¹⁺ [63 artiklaa, 68 artiklan 1 kohdan b alakohtaa ja 98 artiklaa] noudatettu. Tarvittaessa sen varmistamiseksi, että kaikki määrät, jotka valtiollisten elinten tai jäsenvaltioiden on maksettava, maksetaan tosiasiallisesti lopullisille varojen saajille tai edunsaajille, komission olisi perittävä takaisin suoritettut maksut tai tarvittaessa tehtävä rahoitusoikaisu vähentämällä ohjelmalle myönnettävää unionin tukea sovellettavien alakohtaisten ja varainhoitoa koskevien sääntöjen mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EU) 2020/..., annettu ... päivänä ... kuuta ..., Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä ja rahoitussäännöistä sekä turvapaikka- ja maahanmuuttorahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista rahoitussäännöistä (EUVL L ...).

⁺ Virallinen lehti: lisätään tekstiin asiakirjassa 2018/0196(COD) olevan asetuksen numero ja vastaavaan alaviitteeseen numero ja päivämäärä sekä täytetään EUVL-viite.

- (20) Jotta voidaan varmistaa tämän asetuksen yhdenmukainen täytäntöönpano ja ottaen huomioon tämän asetuksen nojalla hyväksytyjen toimenpiteiden merkittävät taloudelliset vaikutukset täytäntöönpanovalta olisi siirrettävä neuvostolle, jonka olisi toimittava komission ehdotuksen pohjalta.
- (21) Ennen kuin komissio ehdottaa tämän asetuksen nojalla hyväksyttäviä toimenpiteitä, se ilmoittaa asianomaiselle jäsenvaltiolle, miksi se katsoo, että kyseisessä jäsenvaltiossa saatetaan rikkoa oikeusvaltion periaatteita. Komission olisi ilmoitettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle viipymättä kaikista tällaisista ilmoituksista ja niiden sisällöstä. Asianomaisen jäsenvaltion olisi voitava esittää huomautuksensa. Komission olisi otettava kyseiset huomautukset huomioon.
- (22) Kun komissio asettaa asianomaiselle jäsenvaltiolle määräaikoja tämän asetuksen mukaisesti, sen olisi otettava huomioon erityisesti toimitettujen ja pyydettyjen tietojen määrä, asiaankuuluvien tosiseikkojen ja niiden arvioinnin monimutkaisuus sekä asianomaisen jäsenvaltion hallinnolliset valmiudet.

- (23) Jos komissio asianomaisen jäsenvaltion huomautuksia tarkasteltuaan katsoo, että edellytykset toimenpiteiden hyväksymiselle täyttyvät, sen olisi toimitettava neuvostolle ehdotus aiheellisten toimenpiteiden hyväksymiseksi. Neuvoston olisi toimittava komission ehdotuksesta aiheellisten toimenpiteiden hyväksymiseksi täytäntöönpanopäätöksellä kuukauden kuluessa; määräaika voidaan poikkeuksellisesti jatkaa enintään kahdella lisäkuukaudella. Sen varmistamiseksi, että neuvosto tekee päätöksen kyseisissä määräajoissa, komission olisi käytettävä mahdollisimman tehokkaasti sen SEUT 237 artiklan ja neuvoston työjärjestyksen¹ mukaisia oikeuksiaan.
- (24) Sen jälkeen, kun toimenpiteet on hyväksytty tämän asetuksen nojalla, komission olisi seurattava säännöllisesti tilannetta asianomaisessa jäsenvaltiossa. Komission olisi arvioitava tilannetta uudelleen, kun asianomainen jäsenvaltio hyväksyy uusia korjaavia toimenpiteitä, tai joka tapauksessa viimeistään vuoden kuluttua toimenpiteiden hyväksymisestä.
- (25) Neuvoston olisi komission ehdotuksen pohjalta toimien kumottava vaikutukseltaan lykkäävät toimenpiteet, jos kyseisten toimenpiteiden hyväksymiseen johtanut tilanne on korjattu riittävällä tavalla.

¹ Neuvoston päätös 2009/937/EU, tehty 1 päivänä joulukuuta 2009, neuvoston työjärjestyksen hyväksymisestä (EUVL L 325, 11.12.2009, s. 35).

- (26) Toimenpiteiden hyväksymis- ja kumoamismenettelyssä olisi noudatettava objektiivisuuden, syrjimättömyyden ja kaikkien jäsenvaltioiden yhdenvertaisen kohtelun periaatteita, ja se olisi toteuttava puolueettoman ja näyttöön perustuvan lähestymistavan mukaisesti. Jos poikkeuksellisesti asianomainen jäsenvaltio katsoo, että kyseisiä periaatteita on loukattu vakavasti, se voi pyytää Eurooppa-neuvoston puheenjohtajaa ottamaan asian seuraavan Eurooppa-neuvoston käsittelyyn. Tällaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa toimenpiteistä ei olisi tehtävä päätöksiä ennen kuin Eurooppa-neuvosto on keskustellut asiasta. Tämä prosessi ei pääsääntöisesti saa kestää enempää kuin kolme kuukautta siitä, kun komissio on toimittanut ehdotuksensa neuvostolle.
- (27) Komission olisi annettava Euroopan parlamentille tiedoksi kaikki tämän asetuksen nojalla ehdotetut, hyväksytyt ja kumotut toimenpiteet.
- (28) Komission olisi annettava Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomus tämän asetuksen soveltamisesta. Euroopan parlamentille ja neuvostolle annettavassa kertomuksessa komission olisi hyväksytyjen toimenpiteiden tehokkuuden lisäksi tarkasteltava tässä asetuksessa säädetyn menettelyn yleistä tehokkuutta ja tämän välineen täydentävyyttä muiden välineiden kanssa.

- (29) Tämä asetus ei saisi vaikuttaa EPPOn toimivaltaan tai niiden jäsenvaltioiden velvollisuuksiin, jotka eivät osallistu neuvoston asetuksella (EU) 2017/1939¹ perustettuun tiiviimpään yhteistyöhön,

OVAT HYVÄKSYNEET TÄMÄN ASETUKSEN:

¹ Neuvoston asetus (EU) 2017/1939, annettu 12 päivänä lokakuuta 2017, tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta Euroopan syyttäjänviraston (EPPO) perustamisessa (EUVL L 283, 31.10.2017, s. 1).

1 artikla

Kohde

Tässä asetuksessa vahvistetaan säännöt, jotka ovat tarpeen unionin talousarvion suojaamiseksi siinä tapauksessa, että oikeusvaltion periaatteita rikotaan jäsenvaltioissa.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

- a) 'oikeusvaltioperiaatteella' SEU 2 artiklassa vahvistettua unionin perustana olevaa arvoa. Siihen kuuluvat laillisuusperiaate, joka merkitsee läpinäkyvää, vastuuvollista, demokraattista ja moniarvoista lainsäädäntöprosessia, sekä oikeusvarmuuden, toimeenpanovallan käyttäjien mielivaltaisuuden kiellon, riippumattomien ja puolueettomien tuomioistuinten takaaman tehokkaan oikeussuojan, mukaan lukien oikeussuojan saatavuus, myös perusoikeuksien osalta ja vallanjaon periaatteet sekä syrjimättömyyttä ja yhdenvertaisuutta lain edessä koskevat periaatteet. Oikeusvaltioperiaatetta on tarkasteltava yhteydessä SEU 2 artiklassa vahvistettuihin muihin unionin arvoihin ja periaatteisiin;

- b) 'valtiollisella elimellä' viranomaista millä tahansa hallinnon tasolla, mukaan lukien kansallisen, alueellisen ja paikallisen tason viranomaiset, sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2018/1046¹, jäljempänä 'varainhoitoasetus', 2 artiklan 42 kohdassa tarkoitettuja jäsenvaltioiden järjestöjä.

3 artikla

Oikeusvaltion periaatteiden rikkominen

Tätä asetusta sovellettaessa seuraavat seikat voivat viitata oikeusvaltion periaatteiden rikkomiseen:

- a) oikeuslaitoksen riippumattomuuden vaarantaminen;
- b) se, että laiminlyödään viranomaisten, myös lainvalvontaviranomaisten, mielivaltaisten tai laittomien päätösten ehkäiseminen ja oikaiseminen taikka kyseisistä päätöksistä rankaiseminen, se, että viranomaisilta, myös lainvalvontaviranomaisilta, evätään taloudellisia ja henkilöresursseja ja näin haitataan niiden asianmukaista toimintaa tai sen varmistamista jättäminen, että eturistiriitoja ei synny;
- c) se, että rajoitetaan oikeussuojakeinojen saatavuutta ja tehokkuutta, mukaan lukien rajoittavilla menettelytapasäännöillä ja puuttuvalla tuomioiden täytäntöönpanolla, tai se, että rajoitetaan lainrikkomisiin liittyvän tutkinnan, syyttämisen ja rankaisemisen tehokkuutta.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, Euratom) 2018/1046, annettu 18 päivänä heinäkuuta 2018, unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 kumoamisesta (EUVL L 193, 30.7.2018, s. 1).

4 artikla

Toimenpiteiden hyväksymisen edellytykset

1. Asianmukaisia toimenpiteitä on toteutettava, jos 6 artiklan mukaisesti on osoitettu, että oikeusvaltion periaatteiden rikkominen jäsenvaltiossa vaikuttaa tai uhkaa vakavasti vaikuttaa unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen riittävän suoraan.
2. Tätä asetusta sovellettaessa oikeusvaltion periaatteiden rikkomisen on koskettava yhtä tai useampaa seuraavista:
 - a) unionin talousarvion, mukaan lukien unionin talousarviosta taattavat lainat ja muut välineet, toteuttamisesta vastaavien viranomaisten asianmukainen toiminta, erityisesti julkisten hankintojen tai tukien myöntämistä koskevien menettelyjen yhteydessä;
 - b) varainhoidon valvontaa, seuranta ja tarkastuksia suorittavien viranomaisten asianmukainen toiminta sekä tehokkaiden ja avointen varainhoito- sekä vastuuvollisuusjärjestelmien asianmukainen toiminta;

- c) tutkinta- ja syyttäväviranomaisten asianmukainen toiminta, joka liittyy tutkinta- ja syytetoimiin sellaisten petosten, veropetokset mukaan lukien, lahjonta- tai muiden unionin oikeuden rikkomistapausten johdosta, jotka liittyvät unionin talousarvion toteuttamiseen tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen;
- d) riippumattomien tuomioistuinten suorittama tehokas oikeudellinen valvonta, joka kohdistuu a, b ja c alakohdassa tarkoitettujen viranomaisten toimiin tai laiminlyönteihin;
- e) unionin talousarvion toteuttamiseen tai unionin taloudellisten etujen suojaamiseen liittyvien petosten, veropetokset mukaan lukien, lahjonta- tai muiden unionin oikeuden rikkomistapausten estäminen ja rangaistusten määrääminen niiden johdosta sekä tehokkaiden ja varoittavien seuraamusten määrääminen varojen saajille kansallisten tuomioistuinten tai hallintoviranomaisten toimesta;
- f) aiheettomasti maksettujen varojen takaisinperintä;
- g) tehokas ja nopea yhteistyö OLAFin ja, edellyttäen, että asianomainen jäsenvaltio osallistuu siihen, EPPOn kanssa niiden tutkinta- tai syytetoimissa sovellettavien unionin säädösten nojalla ja vilpittömän yhteistyön periaatteen mukaisesti;
- h) muut tilanteet tai viranomaisten toimet, jotka ovat merkityksellisiä unionin talousarvion moitteettoman varainhoidon tai unionin taloudellisten etujen suojaamisen kannalta.

5 artikla

Toimenpiteet unionin talousarvion suojaamiseksi

1. Edellyttäen, että tämän asetuksen 4 artiklassa säädetty edellytykset täyttyvät, tämän asetuksen 6 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen voidaan hyväksyä yksi tai useampi seuraavista asianmukaisista toimenpiteistä:
 - a) kun komissio toteuttaa unionin talousarviota suoraan tai välillisesti hallinnoiden varainhoitoasetuksen 62 artiklan 1 kohdan a ja c alakohdan mukaisesti ja kun varojen saaja on valtiollinen elin:
 - i) maksujen tai oikeudellisen sitoumuksen täyttämisen keskeyttäminen tai oikeudellisen sitoumuksen purkaminen varainhoitoasetuksen 131 artiklan 3 kohdan nojalla;
 - ii) kielto tehdä uusia oikeudellisia sitoumuksia;
 - iii) erien maksamisen keskeyttäminen kokonaan tai osittain taikka unionin talousarviosta taattujen lainojen ennaikainen takaisinmaksu;

- iv) unionin talousarviosta taatun välineen mukaisen taloudellisen edun keskeyttäminen tai pienentäminen;
 - v) kieltä tehdä uusia sopimuksia unionin talousarviosta taattavista lainoista tai muista välineistä;
- b) kun komissio toteuttaa unionin talousarviota yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa hallinnoiden varainhoitoasetuksen 62 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti:
- i) yhden tai useamman ohjelman hyväksynnän keskeyttäminen tai sen muuttaminen;
 - ii) sitoumusten keskeyttäminen;
 - iii) sitoumusten vähentäminen, mukaan lukien tekemällä rahoitusoikaisuja tai siirtoja muihin rahoitusohjelmiin;
 - iv) ennakkorahoituksen vähentäminen;
 - v) maksujen määräaikojen kulumisen keskeyttäminen;
 - vi) maksujen keskeyttäminen.

2. Jollei toimenpiteiden hyväksymistä koskevassa päätöksessä toisin määrätä, asianmukaisten toimenpiteiden määrääminen ei vaikuta 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen valtiollisten elinten tai 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen jäsenvaltioiden velvollisuuksiin toteuttaa sellaiseen ohjelmaan tai rahastoon liittyviä toimia, jota toimenpide koskee, eikä varsinkaan velvollisuuksiin, joita niillä on suhteessa lopullisiin varojen saajiin tai edunsaajiin, mukaan lukien velvollisuus suorittaa maksuja tämän asetuksen ja sovellettavien alakohtaisten tai varainhoitoa koskevien sääntöjen nojalla. Kun unionin varoja hallinnoidaan yhteistyössä, jäsenvaltioiden, joita tämän asetuksen nojalla hyväksytyt toimenpiteet koskevat, on raportoitava komissiolle siitä, miten ne noudattavat kyseisiä velvollisuuksia, kolmen kuukauden välein kyseisten toimenpiteiden hyväksymisestä.

Komissio tarkistaa, onko sovellettavaa lainsäädäntöä noudatettu, ja toteuttaa tarvittaessa kaikki asianmukaiset toimenpiteet unionin talousarvion suojaamiseksi alakohtaisten ja varainhoitoa koskevien sääntöjen mukaisesti.

3. Toteutettavien toimenpiteiden on oltava oikeasuhteisia. Ne on määritettävä sen tosiasiallisen tai mahdollisen vaikutuksen perusteella, joka oikeusvaltion periaatteiden rikkomisella on unionin talousarvion moitteettomaan varainhoitoon tai unionin taloudellisiin etuihin. Oikeusvaltion periaatteiden rikkomisen luonne, kesto, vakavuus ja laajuus on otettava asianmukaisesti huomioon. Toimenpiteet on mahdollisuuksien mukaan kohdistettava sellaisiin unionin toimiin, joihin rikkominen vaikuttaa.

4. Komissio antaa lopullisille varojen saajille tai edunsaajille tietoja ja ohjausta 2 kohdassa tarkoitetuista jäsenvaltioiden velvoitteista verkkosivuston tai internetportaalin avulla. Komissio myös tarjoaa saman verkkosivuston tai internetportaalin avulla lopullisille varojen saajille tai edunsaajille asianmukaiset välineet, joiden avulla komissiolle voidaan ilmoittaa kaikesta kyseisten velvoitteiden rikkomisesta, jonka lopulliset varojen saajat tai edunsaajat katsovat vaikuttavan suoraan itseensä. Tätä kohtaa sovellettaessa on varmistettava unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä (EU) 2019/1937¹ säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Lopullisten varojen saajien tai edunsaajien tämän kohdan mukaisesti ilmoittamiin tietoihin on liitettävä todisteet siitä, että asianomainen lopullinen varojen saaja tai edunsaaja on esittänyt virallisen valituksen asianomaisen jäsenvaltion asiaankuuluvalla viranomaiselle.
5. Lopullisten varojen saajien tai edunsaajien tämän artiklan 4 kohdan mukaisesti toimittamien tietojen perusteella komissio tekee kaikkensa varmistaakseen, että kaikki määrät, jotka tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettujen valtiollisten elinten tai jäsenvaltioiden on maksettava, maksetaan tosiasiallisesti lopullisille varojen saajille tai edunsaajille asetuksen (EU) 2020/...⁺ [63 artiklan, 68 artiklan 1 kohdan b alakohdan ja 98 artiklan] mukaisesti.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17).

⁺ Virallinen lehti: lisätään asiakirjassa 2018/0196(COD) olevan asetuksen numero.

6 artikla
Menettely

1. Jos komissio toteaa, että sillä on perusteltu syy katsoa, että 4 artiklassa säädetyt edellytykset täyttyvät, se lähettää asianomaiselle jäsenvaltiolle kirjallisen ilmoituksen, jossa esitetään komission havaintojen perusteena olevat tosiseikat ja erityiset perusteet, ellei se katso voivansa suojata unionin talousarviota tehokkaammin muiden unionin lainsäädännössä säädettyjen menettelyjen avulla. Komissio ilmoittaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle viipymättä kaikista tällaisista ilmoituksista ja niiden sisällöstä.
2. Euroopan parlamentti voi 1 kohdan nojalla saamiensa tietojen perusteella pyytää komission käymään jäsenneltyä vuoropuhelua tämän havainnoista.
3. Arvioidessaan 4 artiklassa säädettyjen edellytysten täyttymistä komissio ottaa huomioon käytettävissä olevista lähteistä saatavat asiaankuuluvat tiedot, mukaan lukien unionin toimielinten, muiden asiaankuuluvien kansainvälisten järjestöjen ja muiden tunnustettujen instituutioiden päätökset, päätelmät ja suositukset.
4. Komissio voi pyytää kaikkia lisätietoja, joita se tarvitsee 3 kohdassa tarkoitettua arviota varten, sekä ennen kuin se lähettää kirjallisen ilmoituksen 1 kohdan nojalla että sen jälkeen.

5. Asianomaisen jäsenvaltion on toimitettava pyydetty tiedot, ja se voi esittää huomautuksia 1 kohdassa tarkoitettussa ilmoituksessa esitetyistä havainnoista komission asettamassa määräajassa, jonka on oltava vähintään yksi kuukausi mutta enintään kolme kuukautta havaintojen ilmoituspäivästä. Huomautuksissaan jäsenvaltio voi ehdottaa korjaavien toimenpiteiden hyväksymistä komission ilmoituksessa esitettyjen havaintojen ratkaisemiseksi.
6. Kun komissio päättää, antaako se ehdotuksen täytäntöönpanopäätökseksi asianmukaisista toimenpiteistä, se ottaa huomioon saamansa tiedot ja asianomaisen jäsenvaltion esittämät huomautukset sekä ehdotettujen korjaavien toimenpiteiden riittävyyden. Komissio suorittaa arviointinsa yhden kuukauden suuntaa-antavan määräajan kuluessa asianomaisen jäsenvaltion toimittamien tietojen tai sen esittämien huomautusten vastaanottamisesta, tai jos tietoja tai huomautuksia ei ole vastaanotettu, 5 kohdan mukaisesti asetetun määräajan päättymisestä, ja joka tapauksessa kohtuullisessa ajassa.
7. Jos komissio aikoo antaa ehdotuksen 9 kohdan nojalla, se antaa sitä ennen jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää kuukauden kuluessa huomautuksensa erityisesti suunniteltujen toimenpiteiden oikeasuhteisuudesta.

8. Arvioidessaan määrättävien toimenpiteiden oikeasuhteisuutta komissio ottaa huomioon 3 kohdassa tarkoitetut tiedot ja ohjeet.
9. Jos komissio katsoo, että 4 artiklan edellytykset täyttyvät ja että jäsenvaltion 5 kohdan nojalla mahdollisesti ehdottamalla korjaavilla toimenpiteillä ei ratkaista riittävällä tavalla komission ilmoituksessa esitettyjä havaintoja, se antaa neuvostolle ehdotuksen täytäntöönpanopäätökseksi asianmukaisista toimenpiteistä kuukauden kuluessa jäsenvaltion huomautusten vastaanottamisesta tai, jos huomautuksia ei ole esitetty, ilman aiheutonta viivytystä ja joka tapauksessa kuukauden kuluessa 7 kohdassa säädetystä määräajasta. Ehdotuksessa esitetään erityiset perusteet ja näyttö, joihin komissio perusti havaintonsa.
10. Neuvosto hyväksyy tämän artiklan 9 kohdassa tarkoitetun täytäntöönpanopäätöksen kuukauden kuluessa komission ehdotuksen vastaanottamisesta. Poikkeuksellisten olosuhteiden ilmetessä kyseisen täytäntöönpanopäätöksen hyväksymistä koskevaa määräaikaa voidaan jatkaa enintään kahdella kuukaudella. Sen varmistamiseksi, että päätös hyväksytään ripeästi, komissio käyttää SEUT 237 artiklan mukaisia oikeuksiaan, jos se katsoo sen aiheelliseksi.
11. Neuvosto voi määräenemmistöllä muuttaa komission ehdotusta ja hyväksyä muutetun tekstin täytäntöönpanopäätöksenä.

7 artikla

Toimenpiteiden kumoaminen

1. Asianomainen jäsenvaltio voi milloin tahansa hyväksyä uusia korjaavia toimenpiteitä ja toimittaa komissiolle kirjallisen ilmoituksen, johon sisältyy asiaa koskevaa näyttöä, sen osoittamiseksi, että 4 artiklan edellytykset eivät enää täyty.
2. Asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä tai omasta aloitteestaan ja viimeistään vuoden kuluttua siitä, kun neuvosto on hyväksynyt toimenpiteet, komissio arvioi asianomaisen jäsenvaltion tilanteen ottaen huomioon asianomaisen jäsenvaltion toimittaman näytön sekä asianomaisen jäsenvaltion mahdollisesti hyväksymien uusien korjaavien toimenpiteiden riittävyyden.

Jos komissio katsoo, että 4 artiklan edellytykset eivät enää täyty, se antaa neuvostolle ehdotuksen täytäntöönpanopäätökseksi hyväksytyjen toimenpiteiden kumoamisesta.

Jos komissio katsoo, että toimenpiteiden hyväksymiseen johtanut tilanne on korjaantunut osittain, se antaa neuvostolle ehdotuksen täytäntöönpanopäätökseksi hyväksytyjen toimenpiteiden mukauttamisesta.

Jos komissio katsoo, että toimenpiteiden hyväksymiseen johtanut tilanne ei ole korjaantunut, se osoittaa asianomaiselle jäsenvaltiolle perustellun päätöksen ja ilmoittaa tästä neuvostolle.

Kun asianomainen jäsenvaltio toimittaa 1 kohdan nojalla kirjallisen ilmoituksen, komissio antaa ehdotuksensa tai hyväksyy päätöksensä kuukauden kuluessa kyseisen ilmoituksen vastaanottamisesta. Tätä määräaikaa voidaan jatkaa asianmukaisesti perustelluissa olosuhteissa, ja tässä tapauksessa komissio ilmoittaa viipymättä asianomaiselle jäsenvaltiolle jatkamisen syistä.

Edellä olevan 6 artiklan 3, 4, 5, 6, 9, 10 ja 11 kohdassa säädettyä menettelyä sovelletaan tarvittaessa soveltuvien osin.

3. Jos 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan i alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet, jotka koskevat yhden tai useamman ohjelman hyväksynnän keskeyttämistä tai sen muuttamista, kumotaan tai jos 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan ii alakohdassa tarkoitetut toimenpiteet, jotka koskevat sitoumusten keskeyttämistä, kumotaan, keskeytettyjä maksusitoumuksia vastaavat määrät otetaan unionin talousarvioon, ellei neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/...¹⁺ [5 artiklasta] muuta johdu. Keskeytettyjä, vuonna n tehtyjä sitoumuksia ei saa ottaa vuoden n + 2 talousarviota myöhempiin talousarvioihin.

¹ Neuvoston asetukset (EU, Euratom) 2020/..., annettu ... päivänä ...kuuta ..., vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehityksen vahvistamisesta (EUVL L ...).

⁺ Virallinen lehti: lisätään tekstiin asiakirjassa 2018/0166 (APP) olevan asetuksen numero ja vastaavaan alaviitteeseen numero ja päivämäärä sekä täydennetään EUVL-viite.

8 artikla

Tiedon antaminen Euroopan parlamentille

Komissio antaa Euroopan parlamentille viipymättä tiedoksi kaikki 5, 6 ja 7 artiklan nojalla ehdotetut, hyväksytyt tai kumotut toimenpiteet.

9 artikla

Kertomus

Komissio antaa viimeistään ... päivänä ...kuuta ... [kolmen vuoden kuluttua tämän asetuksen voimaantulopäivästä] Euroopan parlamentille ja neuvostolle kertomuksen tämän asetuksen soveltamisesta ja erityisesti hyväksytyjen toimenpiteiden tehokkuudesta.

10 artikla
Voimaantulo

Tämä asetus tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Sitä sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2021.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa.

Tehty ...

Euroopan parlamentin puolesta
Puhemies

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja